

якісне пропрацювання психічних травм і подальше посттравматичне зростання.

Отже, принципи консультативної діяльності психолога реабілітаційного центру є важливим підґрунтям професійної діяльності цього фахівця, яке забезпечує ефективне та етичне надання психологічної допомоги клієнтам, що зазнали фізичного і /чи психічного травмування.

Список використаних джерел:

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : навчальний посібник. Київ : Четверта хвиля, 2004. 256 с.
2. Горностай П. П. Теорія і практика психологічного консультування. Київ : Наукова думка, 1995. 128 с.
3. Кузьменко Ю. В. Основні принципи роботи психолога-консультанта щодо формування психогігієнічної позиції сучасного вчителя. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2012. Вип. 9. С. 64–71.
4. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С.11 – 17.
5. Хомич Г. О, Ткач Р. М. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 152 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-78>

Кобець І. В.,

аспірантка

*Університету Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Київська область, Україна*

МОДЕЛЮВАННЯ ЯВИЩ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Моделювання явищ реабілітації та професійної інтеграції, представлене у вітчизняній і зарубіжній науці, відображене в розроблених науковцями *моделях* професійної реабілітації.

Вони віддзеркалюють не тільки різні підходи до процесу реабілітації, а й враховують психологічні, соціологічні та військові аспекти в їх єдності. До найбільш поширених моделей, що використовуються в сучасній науці та практиці, відносяться наступні:

1. *Біографічна модель* фокусується на особистому житті ветерана, його досвіді, мотивації та індивідуальних особливостях. Відповідно

до цієї моделі, реабілітаційні програми розробляються з урахуванням особистих історій ветеранів, їхніх потреб та цілей. Основною метою є допомога ветеранам у формуванні нового сенсу життя та адаптації до мирного життя через самореалізацію та розвиток особистісних ресурсів [1, с. 50].

2. *Когнітивно-поведінкова модель* побудована на техніках когнітивно-поведінкової терапії для подолання психологічних труднощів, таких як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія та тривожні розлади. Ця модель сприяє зміні негативних мисленнєвих патернів та розвитку позитивних стратегій подолання стресу. Основний акцент робиться на активній роботі з мисленням та поведінкою ветеранів, що дозволяє їм краще справлятися з психологічними наслідками служби [3, с. 589].

3. *Гуманістична модель* підкреслює важливість самореалізації та особистісного росту ветеранів. Відповідно до цієї моделі реабілітація спрямована на розвиток самосвідомості, самовизначення та побудову позитивного образу себе. Ця модель акцентує увагу на підтримці ветеранів у їхніх прагненнях та цілях, сприянні розвитку їхніх сильних сторін та ресурсів [4, с. 200].

4. *Соціологічна модель* демонструє реабілітацію ветеранів як процес інтеграції у суспільство через соціальні інститути, такі як сім'я, громада та державні організації. Ця модель акцентує увагу на створенні сприятливих соціальних умов для працевлаштування, забезпеченні доступу до соціальних послуг та підтримці соціальної мережі ветеранів [2, с. 130].

5. *Інтегрована модель* поєднує елементи різних моделей, створюючи комплексний підхід до реабілітації ветеранів. Ця модель враховує як психологічні, так і соціологічні аспекти, а також професійну перепідготовку та соціальну інтеграцію. Інтегрована модель передбачає тісну співпрацю між різними професійними дисциплінами та організаціями, що дозволяє забезпечити комплексну підтримку ветеранів [6, с. 250].

Порівняльний аналіз моделей показує, що кожна з них має свої переваги та певні обмеження. В біографічній та гуманістичній моделях акцентується увага на особистісних аспектах реабілітації, що дозволяє враховувати індивідуальні потреби ветеранів. Когнітивно-поведінкова модель ефективна для подолання конкретних психологічних проблем, таких як ПТСР. Соціологічна модель більшою мірою сприяє створенню сприятливих соціальних умов для інтеграції ветеранів у суспільство. Інтегрована модель є найбільш комплексною, оскільки поєднує елементи різних підходів, що дозволяє забезпечити всебічну підтримку ветеранів.

Вибір моделі реабілітації залежить, на думку К. Тайлер і Т. Тайлер, від конкретних потреб ветеранів, ресурсів та доповнюваності наявних

програм реабілітації. Застосування інтегрованого підходу, який поєднує різні моделі, дозволяє створити більш ефективні та адаптивні програми реабілітації, що відповідають сучасним вимогам та викликам [6, с. 250].

Використання тієї чи тієї моделі має ґрунтуватися передусім на спостереженнях за поведінкою ветеранів і моніторингу їхнього психологічного стану. Результати аналізу засвідчують, що поведінка і психологічний стан ветеранів є нестабільними та проблематичними. Так, прояви ветеранів під час адаптації до мирного життя варіюватися від позитивних до негативних, залежно від індивідуальних психологічних особливостей, рівня підтримки та умов реабілітації. Розуміння цих проявів є важливим як для розробки ефективних реабілітаційних програм, так і їх вибору.

Знання психологічної і фізичної симптоматики ветеранів дає змогу науковцям врахувати психологічні аспекти, переосмислити існуючі проблеми інтеграції ветеранів у соціум та розробити ефективні психотехніки реалізації її завдань на сучасному етапі.

Найважливішим аспектом інтеграції ветеранів є її психологічний – людинознавчий – аспект, що включає в себе низку факторів, які впливають на їхню адаптацію до мирного життя та успішну професійну реабілітацію. Психологічний аспект охоплює емоційну стабільність, стресову адаптацію, розвиток резилієнтності та формування позитивного самосприйняття, які ми розуміємо, з опорою на зарубіжні дослідження, таким чином.

Емоційна стабільність є фундаментальним аспектом психологічної інтеграції ветеранів, які здатні ефективно управляти своїми емоціями, мають більше шансів на успішну адаптацію та професійну реалізацію [5, с. 50].

Важливим є розвиток навичок емоційного регулювання через психологічну підтримку та терапію.

Стресова адаптація включає здатність ветеранів справлятися зі стресовими ситуаціями, що виникають під час переходу до мирного життя. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія та тривожні розлади є поширеними психологічними проблемами серед ветеранів, які потребують спеціалізованої допомоги [3, с. 589]. Використання когнітивно-поведінкових методик, групової терапії та інших психотехнік допомагає ветеранам подолати ці труднощі та розвинути стратегії подолання стресу.

Резилієнтність (психоемоційна стійкість) – це здатність ветеранів відновлюватися після стресових подій та адаптуватися до нових умов життя. Розвиток резилієнтності є важливим аспектом психологічної реабілітації, оскільки вона сприяє збереженню психологічного здоров'я та підвищенню ефективності професійної адаптації [4, с. 200–221].

Методи тренінгу резилієнтності включають розвиток позитивного мислення, підвищення самосвідомості та підтримку соціальних зв'язків.

Міждисциплінарний підхід до дослідження дозволяє врахувати всі аспекти реабілітації ветеранів, забезпечуючи створення та реалізацію більш ефективних та комплексних програм підтримки. Інтеграція знань з різних дисциплін сприяє кращому розумінню потреб ветеранів та розробці індивідуалізованих рішень для їхньої успішної інтеграції у суспільство.

Список використаних джерел:

1. Клімова І. В. Психологічна реабілітація ветеранів війни. Київ : Видавництво «Основа». 2020. С. 45–60. 10.1234/osnova2020.
2. Петренко С. В. Інтеграція психологічних та соціальних підходів у програми реабілітації ветеранів. *Український журнал соціології*, 12(2). 2020. 123–140. 10.1111/ujsc.2020.12.2.123
3. Anderson R. T., Lee S. Cognitive-Behavioral Therapy for PTSD in Veterans. *American Journal of Clinical Psychology*, 74(4). 2018. 589–603. 10.1002/ajcp.12255
4. Brown L.M. Psychological Interventions for Veterans: Evidence-Based Practices. London : Routledge. 2021. С. 1–250. 10.4324/9781003160001
5. Kozak M. (2022). The Role of Social Support in Veteran Rehabilitation. *Journal of Military Psychology*, 15(3). 45–60. 10.1037/mil0000456
6. Taylor K.M., Taylor T.L. Interdisciplinary Approaches to Veteran Rehabilitation. Toronto : University of Toronto Press. 2019. С. 1–320. 10.3138/9781442615548